

Landschappelijke inpassing Steenoven fase 2

*Natuurontwikkeling samen met de
woonopgave*

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Geschiedenis	2
2. Landschap	2
3. Landbouw	3
4. Landschappelijke inpassing	4
Bibliografie	5
Bijlage 1: Landschappelijke inpassing	6
Bijlage 2: Financiën	7

Inleiding

Op 20 December 2023 heeft de Provincie Noord Brabant verzocht de Interim-Omgevingsverordening aan te passen. Er is aangegeven dat er kwaliteitsverbetering van het landschap moet worden gerealiseerd (Schalk, 2023). Dit document presenteert de landschappelijke inpassing met waarborging van de Wet Natuur Bescherming conform het Activiteitenplan Steenoven 2 te Mariaheide (Eijk, 2023) en de cultuurhistorisch waarde van het gebied.

1. Geschiedenis

Mariaheide is ontstaan als een straatdorp aan de weg van Veghel naar Uden. Vanaf de middeleeuwen werden de woeste gronden hier ontgonnen en werd er landbouw bedreven (zie Figuur 1). Tot de 19^e eeuw bestond het dorp enkel uit enige ontginningsboerderijen. Vanaf 1907 werd Mariaheide een parochie (Het Parochiecentrum, 2021).

FIGUUR 1: EEN UITSNEDE VAN DE TOPOGRAFISCHE KAART VAN 1850. HIER IS HET ONTGONNEN LANDSCHAP MET DE LANDBOUWPERCELEN DUIDELIJK IN WAAR TE NEMEN.

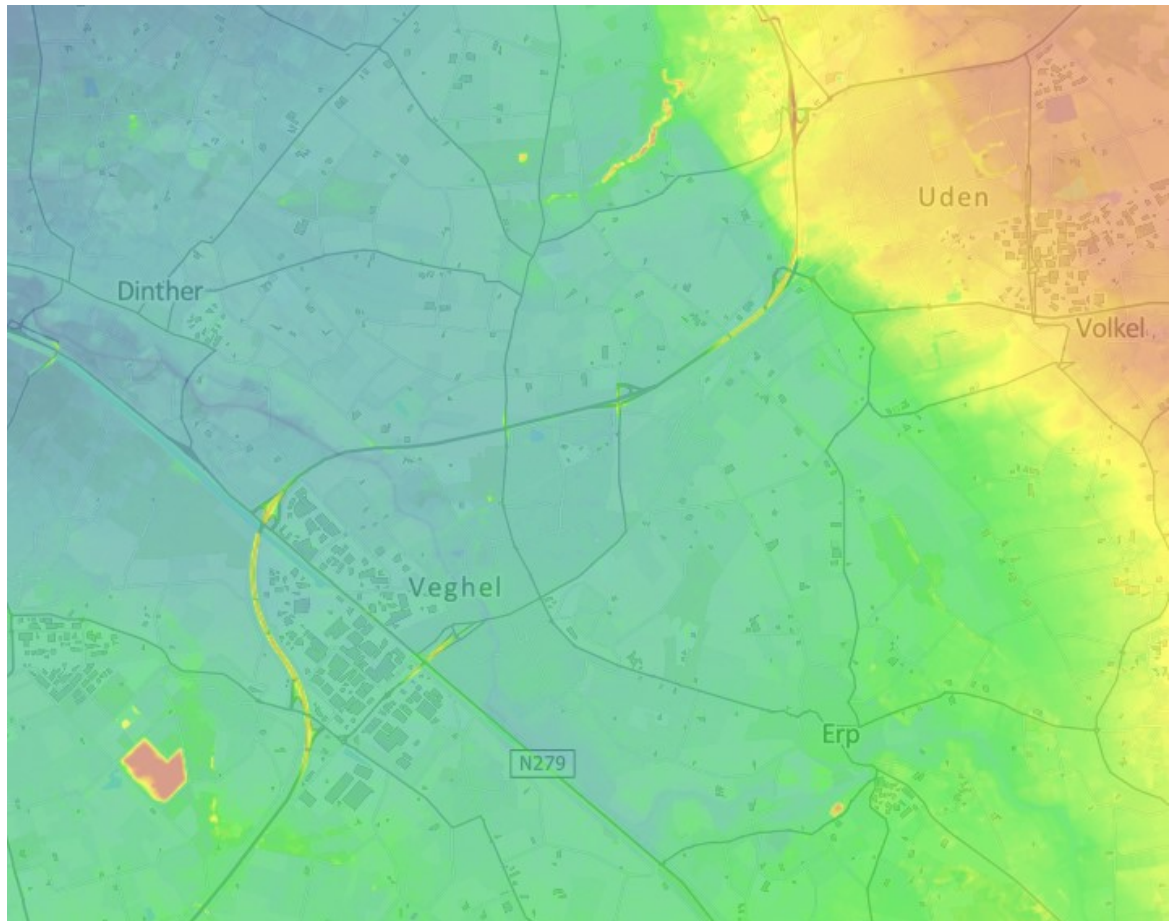
2. Landschap

Zo'n 10.000 jaar geleden, tijdens de laatste ijstijd in het holoceen, was Brabant bedekt in het zand. De zand- en leemlaag die Brabant had bedekt en de verschillende reliëfs die zijn ontstaan zijn nog goed te zien in het Brabantse landschap. In het oorspronkelijke Brabantse landschap wisselen beekdalen en hogere zandruggen elkaar af. Zo ook in de omgeving van Mariaheide waar Veghel is gelegen in het beekdal de Aa en Uden is gelegen op een hoger gelegen zandrug (zie Figuur 2).

Op deze zandgrond ontstond er een oerbos. Toen de mens zich in Brabant vestigde, werden delen van het oerbos op de zandgronden gekapt om op de vrijgekomen plekken akkers aan te

leggen. Dit zorgde voor het ontstaan van heidegronden, schrale bodem waarop zonder bemesting weinig kan groeien.

Aan het einde van de Middeleeuwen werd het heidelandschap door vele schapen kaalgevreten. Door het verdwijnen van de begroeiing verstoof het zand, wat soms zelfs ten koste ging van de akkers die overstoven werden. Het proces van verstuiving werd aan het einde van de negentiende eeuw gestopt door de aanplant van dennen (Berendsen, 2004).

FIGUUR 2: EEN UITSNEDE VAN DE AHN 2 50CM (ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND). HIEROP IS HET RELIËF TE ZIEN TUSSEN UDEN, GELEGEN OP EEN HOGE ZANDGROND EN VEGHEL, GELEGEN IN EEN BEEKDAL.

3. Landbouw

Toen men kunstmest ging gebruiken in de 19^e eeuw was het mogelijk om heidegronden op grote schaal te ontginnen. De ontgonnen gebieden kregen een geheel nieuwe ruimtelijke structuur, gekenmerkt door lange rechte wegen, meestal haaks op elkaar (Figuur 1). In deze periode neemt de fruitteelt in Nederland toe en werden Brabantse dorpen omringd door hoogstamfruitboomgaarde. De stijgende prijzen voor fruit zorgden voor een ware explosie van het aantal boomgaarden tussen 1850 en 1900 (BIJ12, 2023). Zo veranderde de fruitteelt van extensief naar intensief en kreeg het voor veel boeren prioriteit in het boerenbedrijf. Naast hun functie voor fruitproductie hebben hoogstamboomgaarden ook een belangrijke landschappelijke betekenis en vormen ze het leefgebied voor diverse diersoorten zoals de steenuil.

4. Landschappelijke inpassing

Voor de landschappelijke inpassing worden de historische elementen teruggebracht in het landschap. Deze cultuurhistorische elementen worden nu gecombineerd met de potentiële natuurlijke vegetatie en voor het creëren van een geschikte habitat ten behoeve van de steenuil (conform het Activiteitenplan Steenoven 2 te Mariaheide).

Een ruime wadi voor waterberging is gecentraliseerd in het plangebied. Deze waterberging houdt het water vast en heeft natuurvriendelijke oevers. (Vruchtdragende) bomen, wilgen, struwelen en de inheemse kruiden omringen de wadi. Het westelijke deel van het plangebied komt er een houtwal aansluitend op kruidenrijk grasland en worden er groepen struikvormers aangeplant. Hierdoor ontstaan er verschillende reliëfs binnen het landschap. Aan de oostelijke zijde van het plangebied worden er veel verschillende soorten inheemse bomen aangeplant die relatief kort op elkaar staan. Hierdoor krijgt het oostelijke deel van het plangebied een bosachtige uitstraling en creëer je meer verkoeling in een verder stedelijk en agrarische omgeving.

Het zuidelijk gelegen zandpad met de fruitbomen en watergang blijft behouden. Alleen krijgt de watergang nu een flauwe oever met inheemse kruiden en inheemse struikvormers. Hierdoor ontstaat er natuurlijke beekachtige habitat. De fruitbomen, de houtwal en de houtsingels is een link naar de geschiedenis van na de ontginning. De beek, het ven (wadi), het bos is een link naar de ongerepte wildernis van het landschap van voor de ontginning.

Door de veel verschillende vegetatietypes, het reliëf, de schaduwwerking en de aanwezigheid van water worden er veel verschillende biotopen gecreëerd. Een verrijking voor het landschap, een 'oase' in een agrarisch gebied waar de mens en de natuur van profiteren.

De landschappelijke inpassing is te zien in Bijlage 1: Landschappelijke inpassing. De benodigde uitgaven zijn waar te nemen in Bijlage 2: Financiën.

Bibliografie

Berendsen, H. (2004). *De vorming van het land : inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Assen: Van Gorcum.

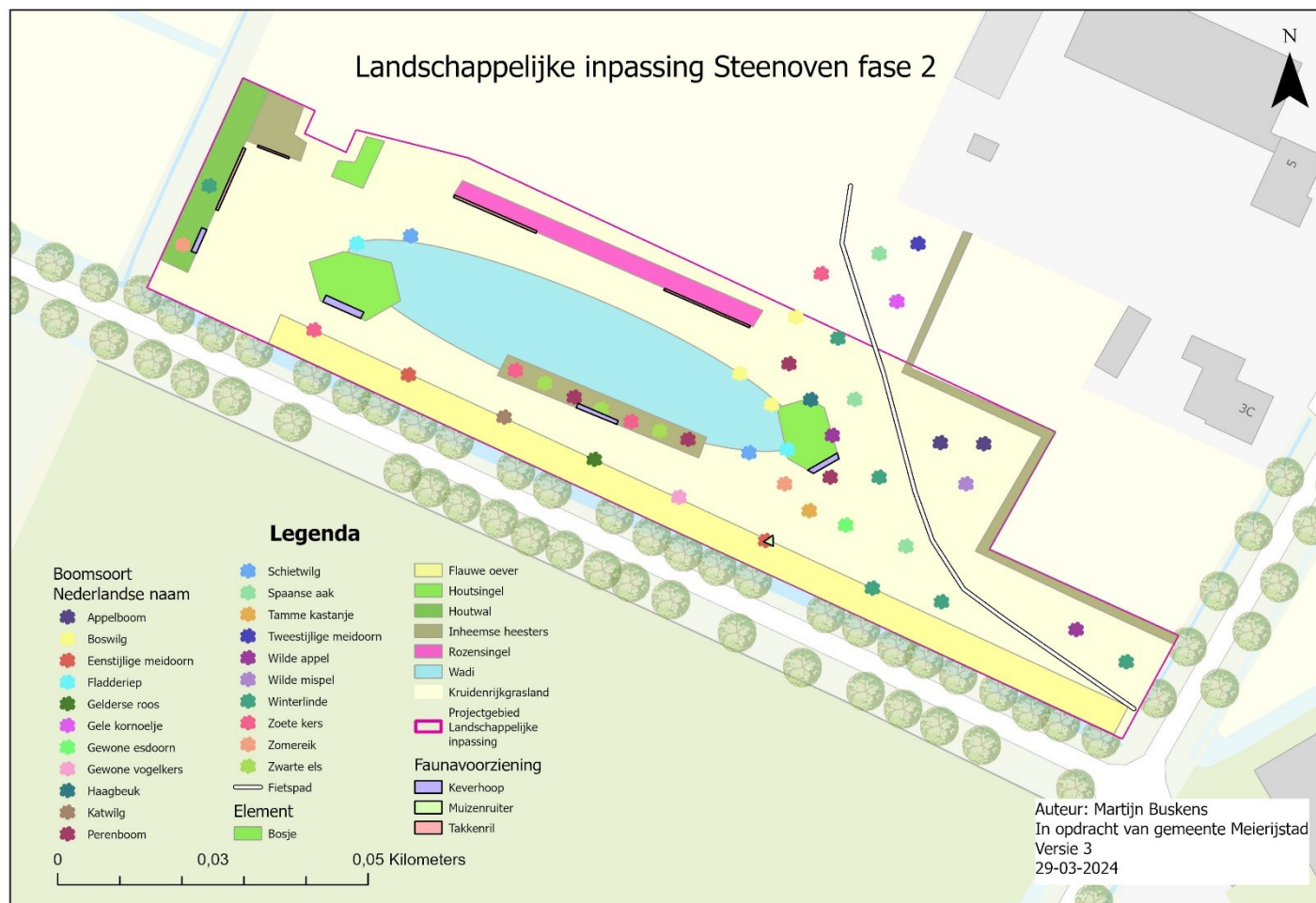
BIJ12. (2023, December 15). *L01.09 Hoogstamboomgaard*. Opgeroepen op Maart 27, 2024, van Bij 12 werkt voor Provincies: <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap/landschapselementtypen/l01-groenblauwe-landschapselementen/l01-09-hoogstamboomgaard/>

Eijk, B. v. (2023). *Activiteitenplan Steenhoven 2 Mariaheide*. Maastricht: WSP Nederland bv.

Het Parochiecentrum. (2021, December 11). *Geschiedenis*. Opgeroepen op Maart 27, 2024, van Mariaheide: <https://www.mariaheide.nl/geschiedenis>

Schalk, I. (2023, December 20). Zienswijze ontwerp-bestemmingsplan 'Steenoven II fase II Mariaheide'. Den Bosch, Noord Brabant, Nederland: Provincie Noord Brabant.

Bijlage 1: Landschappelijke inpassing

Bijlage 2: Financiën

De onderstaande tabel is een raming van de verwachte uitgaven voor de realisatie van de landschappelijke inpassing. De uitgave zijn exclusief sanering, onderzoeken, verharding, beheer en uitgaven ten behoeve van ecologisch werkprotocol.

Objectnaam	Eenheid	Aantal	Prijs per eenheid	Prijs totaal
Grondwerk (totaal)	Are	62	€500	€31000
Aanplant bosplantsoen/heesters	st	5000	€2,-	€10000
Inkoop bosplantsoen/heesters	st	5000	€1,5	€7500
Aanplant bomen (inclusief grondverbetering en benodigdheden)	st	44	€300	€13200
Inkoop bomen	st	44	€500	€22000
Indirecte bouwkosten		23%		€19251
Totaal				€ 102951,-